
MILITARY ACTIVITIES OF BULGARIAN AND SERBIAN ARMY DURING THE FIRST WORLD WAR IN 1915

Oliver CackovUniversity „Goce Delcev,, – Stip, Republic of N.Macedonia, oliver.cackov@ugd.edu.mk

Abstract: The title of the paper indicates that it is focused on the beginning of the First World War, among the bloodiest and most tragic ones, as well as the number of human casualties. Also, according to the proportions and theories where this war has been waged, it has surpassed all the former ones. The topic provides sufficient space for the military operations of the Bulgarian Army, economic, political and health life, as well as the sense of this period and their consequences. The value of the paper is enriched with data on many geographic, topographic and military maps that point to the position and movement of the Bulgarian army in the period of September and October 1915. The significance of this paper is in the reality of the presented events, which are still present in this region in the present time.

Keywords: war, maps, negotiations, analyzes, operations

ВОЕНИТЕ АКТИВНОСТИ НА БУГАРСКАТА И СРПСКАТА АРМИЈА ЗА ВРЕМЕ НА ПРВАТА СВЕТСКА ВОЈНА ВО 1915 ГОДИНА**Олвер Цацков**

Универзитет „Гоце Делчев,, – Штип, Република С. Македонија

Резиме: Самиот наслов на трудот укажува дека се работи за почетокот на Првата светска војна, една до тогаш, најкрвата и трагична, како и по бројот на човечките жртви . Исто така и по резмерите и територијата каде е водена оваа војна, ги надмиала сите дотогашни. Во темата е даден доволен простор за воените операции на бугарската и српска армија , економско политичкиот, здравствениот живот како и духовниот во овој период и нивните последици. Трудот е збогатен со податоци за многу географски, топографски поими кој детално ја опишуваат положбата , движењето на бугарската армија во периодот од септември и октомври 1915 година. Значењето на овој труд е во реалноста на прикажаните настани кој и до денес се актуелни на овие простори. Посебно место е дадено на Солунскиот фронт и битката на Криволак една од најкрвавите колежи во текот на Првата Светска војна. Битка ја покажала целата бесмисленост и апсурдност и извршени од двете завојувани страни. Големата војна всушност не преставувала само војна на војници туку и војна на цивили, вклучени во паравоени одреди во помош на едната или на другата армија. Во првата половина на месец октомври 1915 година Македонија се претворила во крваво боиште од една страна англо-француските од друга страна бугарските војници. Србија пак , преставувала синоним за отпор против Централните сили. Значењето на овој труд се состои во реалноста на настните прикажани во него кој и до ден денес се актуелни на овие простори.

Клучни зборови: војна, карта, преговори, анализи, операции.

1. ВОВЕД

Војната од 1914-1918 година позната како Прва светска војна ги спротистави безмалку сите европските земји една против други. На бојното поле на Стариот континент имало војници војници од Америка како и од колонијалните војски од азискиот и афричкиот континент. Првата светска војна е една од дотогаш најстрашните и најкрвави војни, невидена дотогаш по својата бруталност и размер.

Учеството на Бугарија во Првата светска војна ги вклучува воените дејствија на Царството Бугарија. Таа се нарекувала ослободителна војна и го опфќала периодот од 14 октомври 1915 година кога Царството Бугарија му објавило војна на Царството Србија до 29 септември 1918, кога со Солунското примирје е потпишана капитулација. Во Бугарија во тоа време доминирала личната политика на Царот Фердинанд Сакс-Кобург (поранешен унгарски офицер и внук на Луис Филепа). Инаку во Собранието на Царството Бугарија политичката состојба било составено од партии кој биле преставувани како напредни, либерални или демократски. Помеѓу нив Царот избирал Претседател на Владата. Ако, партиите му се спротиставувале тој го распуштал Собранието. Со лична доверба управувал со министерската криза и недозволувал ниту еден

Качаник и по долината на Вардар. Со ова тој имал за цел да се соедини со сојузничката војска кој од Солун стигнала до Кривопаланок. Српската Врховна команда на 26. октомври наредила повлекување во Јужна Моравска на оние единици кој од Власина до Тимокја задржувале Бугарската Прва армија. Моравската Втора дивизија била упатена преку Лесковац и Приштина во клисурата кај Качаник. Главниот Штаб на српската војска на 29. октомври му укажала на генералот Сарај дека на српската војска и прети опасност да биде опколена и отсечена од Битола и Драч. Единствениот спас го гледале во сојузничката офанзива во правец Велес-Овче Поле-Скопје. Целта била истовремено да дејствува и српската војска која била стационирана на Косово во правец на Косово. Но, на овој повик не добиле одговор. Состојбата на српските војски во оваа ситуација била многу тешка особено по губењето на северна Србија и по расцепувањето од Солунскиот фронт. По избивањето на српската војска на Косово, фелдмаршалот Мекензен ги прекинал сите операции мислејќи дека српската војска ќе се упати кон црногорските и албанските планини. Најтешко било повлекувањето преку Албанија. При преминувањето на тешко преодните и со снег покриени албански планини, српската војска бил десеткувана од глад и силниот студ. Оние што пристигнале на албанското крајбрежје биле префрлени на островот Крф од каде подоцна со реорганизираната француска војска била префрлена во околината на градот Солун. Во првата половина на месец октомври Македонија се претворила во крваво боиште на од една страна англо-француските од друга страна бугарската војска. Додека Србија преставувала синоним за отпор против Централните Сили и Бугарија.

Солунскиот фронт им даде можност на српската војска да по претрпената катастрофа во октомври и ноември 1915 да се рехабилитира, реорганизира и пополни со свежи сили и материјална опрема и да се стационира на Солунскиот фронт за да застана во составот со војските на Сојузниците како силна вооружена сила. Токму на оваа војска ќе и падне главната тежина во изведувањето на битолските операции во 1916 година. Пробивот на Солунскиот фронт од 15-18 септември 1918 година и поразот на германските и бугарските војски го означил крајот на една до тогаш најстрашните војни во историјата на човештвото.

3. ЗАКЛУЧОК

Во почетокот на Првата светска војна 1915 година, очигледно било дека обете војски се соочиле со низа тешкотии при војувањето. Уште самиот почетокот на војната навестил дека голготата нема бргу да заврши, а тоа го констатирале и двете завојувани страни. Почетокот на војната во вистинската смисла ја покажала бесмисленоста и апсурдноста на војната, во која како и обично најмногу страдало недоволното население. Неизвесноста на фронтот, неизвесноста од исходот на војната. Специфичната психолошка состојба што неминовно се појавувала од долготрајниот престој во рововите предизвикало неминовни и тешки последици по здравјето на војниците. Сето ова кулминирало со заразните болести кој ги десеткувале редовите на војниците на српската и бугарската војска. Самата мисија пак, на Сарај од воено гледна точка во 1915 година, не донесе никаков резултат туку напротив преставувал голем неуспех на обидите на француските и англиските војски за спојување со србите со цел да им помогнат во борбата против силите на Централниот сојуз. Сметам дека темата нуди интересни заклучоци кој би требало да го свртат вниманието на истражувачите за повторно подетално и постудиозно истражување на историјата на Првата светска војна на Балканот.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Бугарската армија во Првата световна војна, том 1, 1915-1916, Софија, 2005.
- [2] Воена Енциклопедија, том 2, Београд, 1971.
- [3] Велики рат Србије 1915 година, кн. 10. Београд, 1925.
- [4] Генчев, А. Войните през третото бугарско царство 1877-1918, том 4, Софија, 1935.
- [5] Катарциев, И. (редактор) Историја на македонскиот народ, т. 4, ИНИ, Скопје, 2000.
- [6] Недев Н. Бугарија во Световната војна 1915-1918, Софија, 2001.
- [7] Palmer A, The Gardeners of Salonika: The Macedonian Campaign 1915-1918, Faber and Faber, 1965.
- [8] Робинс К. Првата светска војна, Нампрес, Скопје, 2015.
- [9] Стојчев, В. Воена историја на Македонија, Скопје, 2000.
- [10] Стојанов, П. Македонија во времето на Балканските и Првата светска војна 1912-1918 година, ИНИ, Скопје, 1969.
- [11] Тодоров, П. Патот кон непознатото, Франкофонски круг, Скопје, 2016.
- [12] Hall, R. Bulgaria in the First World War, Historian, Sofia, 2011.